

Zalecenia dla sądów krajowych dotyczące składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

(C/2024/6008)

W następstwie wejścia w życie w dniu 1 września 2024 r. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2019 z dnia 11 kwietnia 2024 r. zmieniającego Protokół nr 3 w sprawie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ⁽¹⁾ Trybunał Sprawiedliwości dzieli z Sądem Unii Europejskiej właściwość do orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni prawa Unii lub ważności aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii.

Zważywszy na istotny zakres tej zmiany, konieczne staje się zaktualizowanie brzmienia zaleceń dla sądów krajowych dotyczących składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ⁽²⁾. Jak miało to miejsce w przypadku poprzednich wersji tych zaleceń, niniejsza wersja przypomina podstawowe cechy charakterystyczne procedury prejudycjalnej oraz elementy, które sądy krajowe powinny uwzględnić, zanim zwrócą się do Trybunału w trybie prejudycjalnym, przy czym udziela jednocześnie tym sądom praktycznych wskazówek nie tylko co do formy i treści wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, ale także w przedmiocie wstępnej analizy, której zostają one poddane po ich wpłynięciu do Trybunału, służącej ustaleniu sądu właściwego do ich rozpoznania. Po dokonaniu takiego ustalenia wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest rozpoznawany w sposób zasadniczo identyczny albo przez Trybunał, albo przez Sąd. Z zastrzeżeniem wyjątkowej sytuacji zastosowania szczególnej procedury kontroli orzeczeń orzeczenia wydane przez Sąd mają charakter ostateczny i taki sam zakres co orzeczenia wydane przez Trybunał.

⁽¹⁾ Dz.U. L, 2024/2019, 12.8.2024 r., ELI: <http://data.europa.eu/eli/rSeg/2024/2019/oj>.

⁽²⁾ Dz.U. C 380 z 8.11.2019 r., s. 1.

Spis treści

	<i>Punkty</i>
Wprowadzenie	1–2
I. Postanowienia mające zastosowanie do wszystkich wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	3–39
Autor wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	3–7
Przedmiot i zakres wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	8–11
Etap postępowania, na którym należy dokonać odesłania prejudycjalnego	12–13
Forma i zawartość wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	14–20
Ochrona danych osobowych i anonimizacja wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	21–22
Przekazanie Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i akt postępowania krajowego	23–24
Ustalanie przez Trybunał sądu właściwego do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	25–29
Interakcje między odesłaniem prejudycjalnym a postępowaniem krajowym	30–32
Koszty postępowania i pomoc prawna	33–34
Przebieg postępowania przed Trybunałem lub Sądem i dalsze działania podejmowane przez sąd krajowy w związku z wydanym przez nie orzeczeniem	35–37
Możliwość poddania w drodze wyjątku orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli przed Trybunałem	38–39
II. Przepisy mające zastosowanie do wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wymagających szczególnie szybkiego rozpatrzenia	40–48
Warunki zastosowania trybu przyspieszonego i trybu pilnego	41–43
Wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub trybu pilnego	44–46
Komunikacja między Trybunałem lub Sądem a sądem odsyłającym i stronami w postępowaniu głównym	47–48
Załącznik – Główne elementy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym	

Wprowadzenie

1. Odesłanie prejudycjalne, przewidziane w art. 19 ust. 3 lit. b) Traktatu o Unii Europejskiej (zwanego dalej „TUE”) i w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”), stanowi fundamentalny mechanizm prawa Unii Europejskiej. Ma ono na celu zapewnienie jednolitej wykładni i jednolitego stosowania tego prawa na terytorium Unii Europejskiej poprzez oddanie do dyspozycji sądów państw członkowskich instrumentu, który umożliwia im zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w trybie prejudycjalnym z pytaniami dotyczącymi wykładni prawa Unii lub ważności aktów wydawanych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, przy czym o ile wszystkie wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinny być adresowane do Trybunału Sprawiedliwości (zwanego dalej „Trybunałem”), o tyle odpowiedź na pytania zadane przez sądy krajowe zostanie udzielona, w zależności od przedmiotu wniosku, albo przez Trybunał, albo przez Sąd.

2. Procedura prejudycjalna opiera się na ścisłej współpracy między Trybunałem i Sądem z jednej strony a sądami państw członkowskich z drugiej strony. W celu zapewnienia pełnej skuteczności tej procedury konieczne wydaje się przypomnienie jej podstawowych cech charakterystycznych i dokonanie pewnych uściśleń służących wyjaśnieniu sformułowanych zasadniczo identycznie przepisów regulaminów postępowania przed Trybunałem i Sądem, między innymi w odniesieniu do autora, przedmiotu i zakresu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak również w odniesieniu do formy i zawartości takiego wniosku. Uściślenia te, które mają zastosowanie do wszystkich wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (część I), są uzupełnione postanowieniami dotyczącymi wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wymagających szczególnie szybkiego rozpatrzenia (część II) oraz załącznikiem, w którym zostały w skrócie powtórzone wszystkie elementy, które powinny występować we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

I. Postanowienia mające zastosowanie do wszystkich wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Autor wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

3. Wykonywanie właściwości Trybunału i Sądu w zakresie orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni lub ważności prawa Unii następuje wyłącznie z inicjatywy sądów krajowych, niezależnie od tego, czy strony w postępowaniu głównym wniosły o skierowanie do Trybunału odesłania prejudycjalnego. Z uwagi na to, że to sąd krajowy, przed którym zawisł spór, ponosi odpowiedzialność za mające zapasć orzeczenie sądowe, wyłącznie do niego należy dokonanie oceny, w świetle szczególnych okoliczności danej sprawy, zarówno niezbędności wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dla wydania orzeczenia w toczącym się przed nim postępowaniu, jak i zasadności pytań, które zadaje.

4. Pojęcie sądu jest interpretowane jako autonomiczne pojęcie prawa Unii Europejskiej, z uwzględnieniem szeregu kryteriów, takich jak ustawowa podstawa działania organu odsyłającego, stały charakter tego organu, wiążący charakter jego orzeczeń, kontradyktoryjność postępowania przed nim, orzekanie przez ten organ na podstawie przepisów prawa oraz jego niezależność.

5. Sądy państw członkowskich mogą zatem zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, kiedy uznają, że orzeczenie Trybunału lub Sądu w przedmiocie kwestii dotyczącej wykładni lub ważności prawa Unii jest niezbędne do wydania przez nie orzeczenia (zob. art. 267 akapit drugi TFUE). Odesłanie prejudycjalne może okazać się szczególnie użyteczne w razie wystąpienia przed sądem krajowym nowego zagadnienia interpretacyjnego, które ma generalne znaczenie dla jednolitego stosowania prawa Unii, lub w sytuacji gdy istniejące orzecznictwo wydaje się nie dostarczać wyjaśnień koniecznych w świetle nowych ram prawnych lub nowych okoliczności faktycznych.

6. Gdy pytanie pojawia się w sprawie zawisłej przed sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten jest jednak zobowiązany zwrócić się do Trybunału z odesłaniem prejudycjalnym (zob. art. 267 akapit trzeci TFUE), chyba że istnieje już utrwalone orzecznictwo dotyczące rozpatrywanej kwestii lub właściwa wykładnia danego przepisu prawa nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości.

7. Ponadto z utrwalonego orzecznictwa wynika, że choć sądy krajowe są uprawnione do oddalania zarzutów nieważności podnoszonych w postępowaniach przed nimi wobec aktu instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej Unii Europejskiej, to jednak stwierdzenie nieważności takiego aktu należy do wyłącznej właściwości sądu Unii. Sąd państwa członkowskiego, który poweźmie wątpliwości co do ważności takiego aktu, jest więc zobowiązany skierować do Trybunału odesłanie prejudycjalne, wskazując powody, dla których żywi takie wątpliwości. Stosownie do przedmiotu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wydanie rozstrzygnięcia w tej kwestii należeć będzie następnie do Trybunału lub do Sądu (zob. pkt 25–29 poniżej).

Przedmiot i zakres wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

8. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wyłącznie wykładni lub ważności prawa Unii, a nie wykładni przepisów prawa krajowego lub kwestii faktycznych podniesionych w ramach sporu w postępowaniu głównym.

9. Trybunał i Sąd mogą orzec w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym tylko wtedy, gdy prawo Unii ma zastosowanie w postępowaniu głównym. Z tego względu niezbędne jest, aby sąd odsyłający przedstawił wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, w świetle których ocenia, że przepisy prawa Unii znajdują zastosowanie w danym wypadku.

10. W odniesieniu do odesłań prejudycjalnych, które dotyczą wykładni Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy przypomnieć, że zgodnie z jej art. 51 ust. 1 postanowienia Karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Wprawdzie sytuacje, w których ma to miejsce, mogą być różnorodne, jednak konieczne jest, by z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynikało jasno i jednoznacznie, że w danej sprawie w postępowaniu głównym zastosowanie ma przepis prawa Unii inny niż Karta. Jako że sąd Unii nie jest właściwy do orzekania w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, gdy sytuacja prawna nie jest objęta prawem Unii, postanowienia Karty, na które powołuje się ewentualnie sąd odsyłający, nie mogą uzasadniać same w sobie tej właściwości.

11. Wreszcie choć w celu wydania orzeczenia Trybunał i Sąd biorą siłą rzeczy pod uwagę ramy prawne i faktyczne sporu w postępowaniu głównym, tak jak zostały one określone przez sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, nie stosują one jednak same prawa Unii do tego sporu. Orzekając w przedmiocie wykładni lub ważności prawa Unii, Trybunał i Sąd starają się udzielić odpowiedzi użytecznej dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, lecz to do sądu odsyłającego należy wyciągnięcie z niej konkretnych wniosków, w tym – w razie potrzeby – podjęcie decyzji o niezastosowaniu przepisu prawa krajowego uznanego za niezgodny z prawem Unii.

Etap postępowania, na którym należy dokonać odesłania prejudycjalnego

12. Sąd krajowy może skierować do Trybunału wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym natychmiast po stwierdzeniu, że rozstrzygnięcie w przedmiocie wykładni albo ważności aktu prawa Unii jest niezbędne do wydania przez ten sąd orzeczenia w postępowaniu głównym. Sąd krajowy jest bowiem w stanie najlepiej ocenić, na jakim etapie postępowania krajowego należy skierować taki wniosek.

13. Ze względu jednak na to, że wniosek ten będzie stanowił podstawę postępowania przed Trybunałem lub przed Sądem, oraz z uwagi na to, że powinny one móc dysponować wszelkimi danymi umożliwiającymi im zarówno zweryfikowanie ich właściwości do udzielenia odpowiedzi na zadane pytania, jak również – w wypadku potwierdzenia tej właściwości – udzielenie użytecznej odpowiedzi na te pytania, konieczne jest, aby decyzja o odesłaniu prejudycjalnym została podjęta na takim etapie postępowania, na którym sąd odsyłający jest w stanie wystarczająco dokładnie określić ramy prawne i faktyczne sprawy w postępowaniu głównym, jak również kwestie prawne, których sprawa ta dotyczy. W celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania może się również okazać wskazane, by odesłanie prejudycjalne nastąpiło po przeprowadzeniu kontradiktoryjnej debaty.

Forma i zawartość wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

14. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym można złożyć w dowolnej formie przewidzianej przez prawo krajowe. Należy jednak mieć na uwadze, że wniosek ten stanowi podstawę postępowania przed Trybunałem lub Sądem i że jest on doręczany wszystkim podmiotom określonym w art. 23 Protokołu w sprawie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „statutem”), w tym wszystkim państwom członkowskim, w celu przedstawienia ewentualnych uwag. Związana z tym konieczność przetłumaczenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na wszystkie języki urzędowe Unii Europejskiej wymaga ze strony sądu odsyłającego zredagowania tego wniosku w sposób prosty, jasny i precyzyjny, bez zbędnych elementów. Jak wskazuje doświadczenie, do przedstawienia we właściwy sposób ram prawnych i faktycznych wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym oraz powodów wystąpienia do Trybunału z tym wnioskiem wystarcza z reguły dokument nieprzekraczający dziesięciu stron.

15. Zawartość wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, określona w sposób identyczny w art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem i w art. 199 regulaminu postępowania przed Sądem, została w skrócie powtórzona w załączniku do niniejszego dokumentu. Poza sformułowaniem zadanych pytań wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien zawierać:

- zwięzłe omówienie przedmiotu sporu w postępowaniu głównym oraz istotnych okoliczności faktycznych sprawy, jakie ustalił sąd odsyłający, lub co najmniej wskazanie okoliczności faktycznych, na jakich oparte są pytania;

- treść przepisów krajowych mogących mieć zastosowanie w sprawie oraz, w stosownym wypadku, wskazanie istotnego dla sprawy orzecznictwa sądów krajowych; oraz
- omówienie powodów, dla których sąd odsyłający powziął wątpliwości w kwestii wykładni lub ważności określonych przepisów prawa Unii Europejskiej, jak również związku, jaki dostrzega on między tymi przepisami a uregulowaniami krajowymi, które znajdują zastosowanie w postępowaniu głównym.

W braku co najmniej jednego z powyższych elementów Trybunał lub Sąd mogą, na podstawie, odpowiednio, art. 53 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem i art. 225 regulaminu postępowania przed Sądem, uznać się za niewłaściwe do orzeczenia w przedmiocie zadanych pytań prejudycjalnych albo odrzucić wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jako niedopuszczalny na podstawie postanowienia z uzasadnieniem.

16. We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający powinien podać dokładne informacje dotyczące przepisów krajowych mających zastosowanie do okoliczności faktycznych sporu w postępowaniu głównym oraz przepisów prawa Unii, o których wykładnię wnosi lub których ważność jest kwestionowana. W miarę możliwości informacje te obejmują zarówno wskazanie dokładnego tytułu i daty wydania aktów zawierających odnośne przepisy, jak i jednoznaczne wskazanie miejsca publikacji tych aktów. W przypadku gdy sąd odsyłający powołuje się na orzecznictwo, powinien on ponadto podać numer ECLI (European Case Law Identifier) danego orzeczenia.

17. Jeżeli sąd odsyłający uważa, że jest to konieczne dla zrozumienia sprawy, może on zwięźle przedstawić główne argumenty stron w postępowaniu głównym. W tym kontekście należy przypomnieć, że tłumaczony jest tylko wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, a nie ewentualne załączniki do tego wniosku.

18. Sąd odsyłający może także przedstawić krótko swoje stanowisko co do odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na zadane w trybie prejudycjalnym pytania. Może to być użyteczne w szczególności w razie zastosowania trybu przyspieszonego lub, w stosownym przypadku, trybu pilnego.

19. Pytania zadane Trybunałowi w trybie prejudycjalnym powinny być wreszcie zawarte w odrębnej i jasno oznaczonej części postanowienia odsyłającego, najlepiej na początku lub na końcu. Powinny one być zrozumiałe same w sobie, bez konieczności odwoływania się do uzasadnienia wniosku.

20. W celu ułatwienia lektury wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym istotne jest, by został on skierowany do Trybunału w postaci maszynopisu, zaś strony i poszczególne ustępy tego wniosku powinny być ponumerowane. Napisane ręcznie wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie są rozpatrywane.

Ochrona danych osobowych i anonimizacja wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

21. W celu zapewnienia optymalnej ochrony danych osobowych w toku rozpatrywania sprawy przez Trybunał lub Sąd oraz w związku z doręczeniem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym podmiotom określonym w art. 23 statutu i późniejszym rozpowszechnieniem, we wszystkich językach urzędowych Unii, orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, sąd odsyłający – który jako jedyny zna w pełni akta postępowania krajowego – powinien dokonać anonimizacji sprawy poprzez zastąpienie, na przykład kombinacją liter, nazwisk osób fizycznych wymienionych we wniosku oraz poprzez ukrycie danych, które mogłyby umożliwić identyfikację tych osób. Z uwagi bowiem na powszechne wykorzystywanie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a w szczególności na korzystanie z wyszukiwarek, anonimizacja dokonana po doręczeniu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym podmiotom określonym w art. 23 statutu i opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej komunikatu dotyczącego danej sprawy jest pozbawiona wszelkiej skuteczności.

22. Jeżeli sąd odsyłający dysponuje wersją nieanonimizowaną wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, zawierającą nazwiska i pełne dane kontaktowe stron postępowania głównego, oraz wersją zanonimizowaną tego wniosku, powinien on przekazać Trybunałowi obie wersje, aby ułatwić rozpatrzenie sprawy przez Trybunał lub Sąd.

Przekazanie Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i akt postępowania krajowego

23. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien być podpisany i opatrzony datą, a następnie przesłany do sekretariatu Trybunału, drogą elektroniczną lub pocztową (Greffé de la Cour de justice – Sekretariat Trybunału Sprawiedliwości, rue du Fort Niedergrünwald, L-2925 Luxembourg). Z powodów związanych w szczególności z koniecznością zapewnienia szybkiego rozpatrzenia sprawy i optymalnego komunikowania się z sądem odsyłającym Trybunał zaleca, by sąd odsyłający korzystał z aplikacji e-Curia. Z zasadami dostępu do tej aplikacji, umożliwiającej składanie i doręczanie pism procesowych drogą elektroniczną, jak również z warunkami korzystania z tej aplikacji można zapoznać się na stronie internetowej instytucji: [CURIA – Procedura – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej \(europa.eu\)](http://CURIA – Procedura – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (europa.eu)). Aby ułatwić Trybunałowi i Sądowi pracę nad wnioskami o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, a w szczególności ich przetłumaczenie na wszystkie języki urzędowe Unii Europejskiej, sądy krajowe powinny – poza wysłaniem wersji oryginalnej wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym za pośrednictwem e-Curia – przesłać ten wniosek w wersji nadającej się do edytowania pod następujący adres: editable-versions@curia.europa.eu ⁽³⁾.

24. Wraz z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sekretariatowi należy przekazać wszelkie dokumenty istotne i przydatne dla rozpatrzenia sprawy przez Trybunał lub Sąd, w szczególności dokładne dane kontaktowe stron w postępowaniu głównym oraz ich ewentualnych przedstawicieli, jak również akta sprawy lub ich kopię. Akta te (lub ich kopia) – które mogą zostać przekazane drogą elektroniczną lub pocztową – będą przechowywane w sekretariacie przez cały czas trwania postępowania przed Trybunałem lub Sądem, gdzie, z zastrzeżeniem przeciwnych wskazań sądu odsyłającego, podmioty określone w art. 23 statutu będą miały do nich wgląd.

Ustalanie przez Trybunał sądu właściwego do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

25. O ile ze względów dotyczących pewności prawa i szybkości postępowań wszystkie wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy składać do Trybunału, o tyle odpowiedź na zadane przez sąd odsyłający pytanie niekoniecznie zostanie udzielona przez sam Trybunał. Odpowiedzi udzieli Trybunał albo Sąd, w zależności od przedmiotu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

26. Jak wynika z art. 50b akapit pierwszy statutu, Sąd jest właściwy do rozpoznawania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonych na podstawie art. 267 TFUE, które należą wyłącznie do jednej lub kilku z następujących poszczególnych dziedzin:

- wspólny system podatku od wartości dodanej;
- podatek akcyzowy;
- kodeks celny;
- klasyfikacja taryfowa towarów w Nomenklaturze scalonej;
- odszkodowanie i pomoc dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład lub opóźnienia lub odwołania usług transportowych;
- system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Artykuł 50b akapit drugi uściśla jednakże, że Trybunał Sprawiedliwości pozostaje właściwy do rozpoznawania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, w przypadku gdy podnoszą one niezależne kwestie dotyczące wykładni prawa pierwotnego, prawa międzynarodowego publicznego, ogólnych zasad prawa Unii lub Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Z tego powodu każdy skierowany do Trybunału wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zostaje poddany wstępnej analizie zgodnie z opisanymi poniżej zasadami, przewidzianymi w art. 93a regulaminu postępowania przed Trybunałem.

⁽³⁾ Wersję umożliwiającą edytowanie stanowi dokument zredagowany w programie do edycji tekstu takim jak Microsoft Word, OpenOffice Writer, Google Docs lub Pages. W odróżnieniu od programu pozwalającego na edycję obrazów, takiego jak PDF, ów format umożliwiający edycję pozwala bowiem na bezpośrednie wykorzystanie tekstu w celu jego użycia w ramach rozpoznawania sprawy, zwłaszcza na etapie tłumaczenia.

27. Jeżeli po dokonaniu analizy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym prezes Trybunału, wspierany przez wiceprezesa i pierwszego rzecznika generalnego, stwierdzi, że wniosek ten należy wyłącznie do jednej lub kilku poszczególnych dziedzin, o których mowa w poprzednim punkcie, informuje o tym sekretariat Trybunału, który przekazuje niezwłocznie wniosek sekretariatowi Sądu. Wniosek zostanie formalnie zarejestrowany przez ten ostatni sekretariat, a postępowanie będzie kontynuowane przed Sądem, zgodnie z przepisami jego regulaminu postępowania, co do zasady identycznymi z przepisami regulaminu postępowania przed Trybunałem.

28. Jeżeli natomiast wstępna analiza wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym doprowadzi prezesa, wiceprezesa i pierwszego rzecznika generalnego do przekonania, że choć wniosek ten należy do jednej lub kilku poszczególnych dziedzin, dotyczy on także innych dziedzin lub podnosi niezależne kwestie dotyczące wykładni prawa pierwotnego, prawa międzynarodowego publicznego, ogólnych zasad prawa Unii lub Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, wniosek taki jest niezwłocznie przekazywany na zgromadzenie ogólne Trybunału, w którym biorą udział wszyscy sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału, celem poddania go bardziej pogłębionej analizie. Jeżeli w wyniku tej analizy Trybunał uzna, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy wyłącznie do jednej lub kilku poszczególnych dziedzin, o których mowa w art. 50b akapit pierwszy statutu, wniosek przekazywany jest niezwłocznie przez sekretariat Trybunału sekretariatowi Sądu, a postępowanie będzie kontynuowane przed Sądem zgodnie z przepisami jego regulaminu postępowania. W przeciwnym wypadku postępowanie będzie się toczyć przed Trybunałem, zgodnie z przepisami regulaminu postępowania przed Trybunałem. Co oczywiste, sąd odsyłający zostanie niezwłocznie poinformowany o wyniku tej analizy przez sekretariat właściwego sądu, który stanie się tym samym jego wyłącznym interlokutorem.

29. Jeżeli Sąd stwierdzi, że nie jest właściwy do rozpoznania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, przekaze na podstawie postanowienia ten wniosek Trybunałowi, zgodnie z art. 54 akapit drugi statutu. Na podstawie art. 256 ust. 3 akapit drugi TFUE Sąd może również na każdym etapie postępowania przekazać wniosek Trybunałowi, jeżeli uzna, że sprawa wymaga orzeczenia co do zasad, które może mieć wpływ na jedność lub spójność prawa Unii. Sąd odsyłający zostanie niezwłocznie poinformowany o przekazaniu.

Interakcje między odesłaniem prejudycjalnym a postępowaniem krajowym

30. Jakkolwiek sąd odsyłający pozostaje właściwy do stosowania środków zabezpieczających, zwłaszcza w wypadku odesłań dotyczących ważności aktu, wystąpienie z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powoduje zawieszenie postępowania krajowego do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał lub Sąd.

31. Jakkolwiek Trybunał lub Sąd pozostają co do zasady zobowiązane do rozpoznania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, dopóki nie zostanie on cofnięty przez sąd odsyłający, należy jednak mieć na uwadze rolę Trybunału lub Sądu w ramach postępowania prejudycjalnego, która polega na przyczynianiu się do skutecznego sprawowania wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, a nie na formułowaniu konsultacyjnych opinii w przedmiocie kwestii ogólnych lub hipotetycznych. Jako że postępowanie prejudycjalne zakłada, że spór faktycznie toczy się przed sądem odsyłającym, sąd ten powinien poinformować Trybunał lub Sąd o wszelkich zdarzeniach procesowych mogących mieć wpływ na postępowanie przed Trybunałem, a w szczególności o cofnięciu powództwa lub ugodowym rozstrzygnięciu sporu w postępowaniu głównym, jak również o wszelkich innych zdarzeniach prowadzących do zakończenia postępowania. Sąd ten powinien również poinformować Trybunał lub Sąd o ewentualnym wydaniu orzeczenia wskutek odwołania wniesionego od postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym oraz o skutkach, jakie wywołuje ono w odniesieniu do wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Dla zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania prejudycjalnego przed Trybunałem lub Sądem, a w szczególności aby uniknąć sytuacji, gdy Trybunał lub Sąd poświęcają czas i zasoby na sprawę, która może zostać cofnięta lub stać się bezprzedmiotowa, istotne jest, by takie informacje były przekazywane Trybunałowi lub Sądowi w jak najkrótszym terminie.

32. Zwraca się ponadto uwagę sądów krajowych na okoliczność, że cofnięcie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym może mieć wpływ na rozpoznanie podobnych spraw przez sąd odsyłający. Jeżeli wynik wielu spraw zawisłych przed tym sądem zależy od odpowiedzi, jakiej Trybunał lub Sąd udzielą na pytania postawione przez sąd odsyłający, wskazane jest, by sąd ten połączył owe sprawy przed przedłożeniem Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, aby umożliwić Trybunałowi lub Sądowi udzielenie odpowiedzi na zadane pytania mimo ewentualnego cofnięcia odesłania prejudycjalnego w jednej sprawie lub w kilku sprawach.

Koszty postępowania i pomoc prawna

33. Postępowanie prejudycjalne przed Trybunałem lub Sądem jest wolne od opłat, a Trybunał lub Sąd nie rozstrzygają o kosztach stron postępowania przed sądem odsyłającym. Rozstrzygnięcie o owych kosztach należy do tego sądu.

34. Jeżeli strona w postępowaniu głównym nie dysponuje wystarczającymi zasobami, Trybunał lub Sąd mogą przyznać jej pomoc prawną na pokrycie wydatków związanych z postępowaniem przed nimi, zwłaszcza kosztów reprezentacji. Pomoc ta może jednak zostać przyznana tylko w wypadku, gdy strona nie korzysta równocześnie z pomocy na szczeblu krajowym albo jeżeli owa pomoc nie pokrywa kosztów wynikających z postępowania przed Trybunałem lub Sądem lub pokrywa je jedynie częściowo. Strona ta powinna w każdym wypadku przekazać Trybunałowi lub Sądowi wszelkie informacje i dokumenty pozwalające ocenić jej rzeczywistą sytuację materialną.

Przebieg postępowania przed Trybunałem lub Sądem i dalsze działania podejmowane przez sąd krajowy w związku z wydanym przez nie orzeczeniem

35. Przez cały czas trwania postępowania sekretariat Trybunału lub Sądu pozostaje w kontakcie z sądem odsyłającym i przekazuje mu odpisy wszystkich pism procesowych oraz, w stosownym wypadku, wezwania do dokonania uściśleń lub udzielenia wyjaśnień, które są uważane za konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi przez Trybunał lub Sąd na pytania zadane przez sąd odsyłający.

36. Po zakończeniu postępowania, które obejmuje co do zasady etap pisemny i etap ustny, Trybunał lub Sąd orzekają wyrokiem w przedmiocie pytań postawionych przez sąd odsyłający. Jednak w niektórych wypadkach Trybunał lub Sąd mogą orzec w przedmiocie tych pytań bez etapu ustnego, a nawet bez zwrócenia się do podmiotów określonych w art. 23 statutu o ich uwagi na piśmie. Taka sytuacja ma miejsce zwłaszcza wtedy, gdy pytanie zadane w trybie prejudycjalnym jest identyczne z pytaniem, w przedmiocie którego Trybunał lub Sąd już orzekły, gdy odpowiedź na takie pytanie można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa lub gdy odpowiedź nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości. W takich wypadkach Trybunał lub Sąd, odpowiednio na podstawie art. 99 lub art. 226 ich regulaminów postępowania, orzekają szybko w przedmiocie zadanego pytania w drodze postanowienia z uzasadnieniem, które ma takie samo znaczenie i taką samą moc wiążącą jak wyrok.

37. Po ogłoszeniu wyroku lub po podpisaniu postanowienia kończącego postępowanie w sprawie sekretariat właściwego sądu przekazuje orzeczenie kończące postępowanie w sprawie sądowi odsyłającemu. W odróżnieniu od wyroków i postanowień Trybunału wyroki i postanowienia Sądu stają się skuteczne zgodnie z warunkami określonymi w art. 62b akapit drugi statutu. Sąd odsyłający powinien poinformować, stosownie do przypadku, Trybunał lub Sąd o dalszych działaniach podjętych w związku z tym orzeczeniem w postępowaniu głównym. Wskazane jest przekazanie przez sąd odsyłający jego orzeczenia kończącego postępowanie wraz z wyraźną wzmianką o numerze sprawy przed Trybunałem lub Sądem pod następujący adres: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.

Możliwość poddania w drodze wyjątku orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli przed Trybunałem

38. Jak wynika z art. 256 ust. 3 akapit trzeci TFUE orzeczenia wydane przez Sąd w przedmiocie pytań prejudycjalnych mogą zostać w drodze wyjątku, na warunkach i w zakresie określonym przez statut, poddane kontroli Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli zachodzi poważne ryzyko naruszenia jedności lub spójności prawa Unii. Artykuł 62 akapit drugi statutu uściśla w tym względzie, że w takim przypadku wniosek o poddanie orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli musi zostać złożony przez pierwszego rzecznika generalnego Trybunału w terminie jednego miesiąca od ogłoszenia tego orzeczenia i że Trybunał musi rozstrzygnąć w przedmiocie tego wniosku, to jest zdecydować, w terminie miesiąca od otrzymania wniosku pierwszego rzecznika generalnego, czy poddać dane orzeczenie kontroli. Z łącznej lektury tych postanowień oraz art. 62b akapit drugi statutu wynika, że orzeczenie Sądu staje się ostateczne dopiero po upływie wymienionych powyżej terminów lub – w razie otwarcia szczególnej procedury kontroli – wraz z zakończeniem tej procedury, której zasady zostały opisane w art. 194 i 195 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

39. Ze względu jednak na fakt, że szczególna procedura kontroli powinna mieć zastosowanie w drodze wyjątku, ważne jest, by sąd odsyłający został poinformowany możliwie jak najszybciej o istnieniu (lub braku) wniosku o poddanie orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli. Artykuł 193a regulaminu postępowania przed Trybunałem przewiduje zatem niezwłoczne poinformowanie tego sądu w razie braku wniosku o przeprowadzenie tej procedury, co nada orzeczeniu Sądu charakter ostateczny. W przeciwnym wypadku ten sąd zmuszony będzie poczekać na rozstrzygnięcie Trybunału w przedmiocie wniosku pierwszego rzecznika generalnego – a w razie przyjęcia tego wniosku na zakończenie szczególnej procedury kontroli – aby dowiedzieć się, czy Trybunał utrzymał w mocy wydane przez Sąd orzeczenie, czy też uznał, że narusza ono jedność lub spójność prawa Unii, w którym to przypadku udzielona przez Trybunał odpowiedź na pytania będące przedmiotem szczególnej procedury kontroli zastąpi odpowiedź udzieloną przez Sąd.

II. Przepisy mające zastosowanie do wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wymagających szczególnie szybkiego rozpatrzenia

40. Na zasadach określonych w art. 23a statutu oraz w art. 105–114 regulaminu postępowania przed Trybunałem i w art. 237 regulaminu postępowania przed Sądem odesłanie prejudycjalne może być w pewnych okolicznościach rozpatrywane w trybie przyspieszonym lub w trybie pilnym. O zastosowaniu omawianych trybów decyduje, stosownie do przypadku, Trybunał lub Sąd po złożeniu przez sąd odsyłający odrębnego należycie uzasadnionego wniosku wskazującego okoliczności faktyczne lub prawne uzasadniające zastosowanie jednego z tych trybów bądź – w wyjątkowych wypadkach – z urzędu, jeżeli wydaje się to konieczne ze względu na charakter lub okoliczności sprawy.

Warunki zastosowania trybu przyspieszonego i trybu pilnego

41. Zgodnie z art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem i art. 237 regulaminu postępowania przed Sądem odesłanie prejudycjalne może być rozpatrywane w trybie przyspieszonym, stanowiącym odstępstwo od zasad ogólnych regulaminu, jeżeli charakter sporu wymaga szybkiego rozstrzygnięcia. Ponieważ tryb ten nakłada istotne wymagania na wszystkich uczestników postępowania, w szczególności na państwa członkowskie, zobowiązując ich do przedstawienia uwag, na piśmie lub ustnie, w terminach znacznie skróconych w stosunku do zwykłych terminów, o zastosowanie tego trybu należy wnosić tylko wtedy, gdy szczególne okoliczności wskazują na występowanie pilnej sytuacji uzasadniającej potrzebę uzyskania odpowiedzi Trybunału lub Sądu na postawione pytania w krótkim terminie. Taka sytuacja może mieć miejsce w szczególności w przypadku wysokiego i bezpośredniego ryzyka dla zdrowia publicznego lub środowiska naturalnego, zaś szybkie wydanie orzeczenia przez Trybunał lub Sąd może przyczynić się do zapobiegnięcia temu ryzyku, lub wtedy gdy szczególne okoliczności nakazują wykluczyć w bardzo krótkim terminie niepewność dotyczącą fundamentalnych kwestii krajowego prawa konstytucyjnego i prawa Unii. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem znaczna liczba osób lub sytuacji prawnych, jakich może dotyczyć orzeczenie sądu odsyłającego, które ma zapaść w wyniku skierowania sprawy do Trybunału w trybie prejudycjalnym, istnienie istotnych wyzwań gospodarczych czy też spoczywający na sądzie odsyłającym obowiązek szybkiego wydania rozstrzygnięcia nie stanowią natomiast same w sobie wyjątkowych okoliczności uzasadniających zastosowanie trybu przyspieszonego.

42. Jest tak tym bardziej w odniesieniu do pilnego trybu prejudycjalnego, o którym mowa w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Tryb ten, który znajduje zastosowanie wyłącznie do Trybunału i tylko w dziedzinach uregulowanych w tytule V części trzeciej TFUE, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, nakłada bowiem na uczestników postępowania jeszcze dalej idące wymagania, ograniczając między innymi liczbę podmiotów uprawnionych do przedstawienia uwag na piśmie i pozwalając w skrajnych wypadkach na całkowite pominięcie pisemnego etapu postępowania przed Trybunałem. O zastosowanie tego trybu należy więc występować tylko w sytuacjach absolutnej konieczności uzyskania odpowiedzi Trybunału na pytania sądu odsyłającego w bardzo krótkim terminie.

43. Nie jest możliwe wyczerpujące wyliczenie takich sytuacji, przede wszystkim ze względu na zróżnicowany i rozwojowy charakter przepisów prawa Unii regulujących zagadnienia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Tytułem przykładu – sąd krajowy może rozważać złożenie wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego w przewidzianym w art. 267 akapit czwarty TFUE w wypadku osoby zatrzymanej lub pozbawionej wolności, jeżeli odpowiedź na postawione pytanie jest rozstrzygająca dla oceny sytuacji prawnej tej osoby, lub w wypadku sporu dotyczącego władzy rodzicielskiej lub opieki nad małym dzieckiem, gdy w szczególności wynik sporu w postępowaniu sędziowskim zależy od odpowiedzi na pytanie prejudycjalne i zastosowanie zwykłego trybu postępowania może poważnie, a nawet nieodwracalnie zniszczyć relację między dzieckiem i jego rodzicami (bądź jednym z nich) lub zaszkodzić jego rozwojowi, jak również integracji w jego środowisku rodzinnym i społecznym. Natomiast same interesy gospodarcze, bez

względu na to, jak są one ważne i uzasadnione, niepewność prawna mająca wpływ na sytuację stron w postępowaniu głównym lub innych stron w podobnych sporach, znaczna liczba osób lub sytuacji prawnych, jakich może dotyczyć orzeczenie sądu odsyłającego, które ma zapaść w wyniku skierowania sprawy do Trybunału w trybie prejudycjalnym, czy też znaczna liczba spraw, których może dotyczyć orzeczenie Trybunału, nie stanowią same w sobie okoliczności uzasadniających zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

Wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub trybu pilnego

44. W celu umożliwienia Trybunałowi lub Sądowi podjęcia szybkiej decyzji co do zastosowania trybu przyspieszonego lub pilnego trybu prejudycjalnego wniosek powinien wskazywać precyzyjnie elementy stanu faktycznego i prawnego dowodzące pilności, a w szczególności zagrożenia wynikające z rozpatrzenia odesłania w zwykłym trybie. W miarę możliwości sąd odsyłający powinien przedstawić w zwięzły sposób swoje stanowisko w przedmiocie odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na postawione pytania. Taka informacja ułatwia bowiem zajęcie stanowiska przez strony w postępowaniu głównym i innych zainteresowanych, którzy uczestniczą w postępowaniu, i tym samym przyczynia się do szybkiego przebiegu postępowania.

45. Wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub pilnego trybu prejudycjalnego należy w każdym wypadku złożyć w formie wykluczającej wszelką dwuznaczność, co pozwoli sekretariatowi Trybunału natychmiast stwierdzić, że sprawa wymaga szczególnego traktowania. W tym celu sąd odsyłający powinien wskazać, o który z dwóch trybów wnosi oraz który z przepisów odpowiedniego regulaminu postępowania jest właściwy (art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem lub art. 237 regulaminu postępowania przed Sądem, dotyczące trybu przyspieszonego, czy art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem, dotyczący trybu pilnego). Wzmianka ta powinna widnieć w łatwo rozpoznawalnym miejscu postanowienia odsyłającego lub w odrębnym piśmie sądu odsyłającego.

46. Co się tyczy samego postanowienia odsyłającego, jego zwięzły charakter jest szczególnie istotny w pilnych sytuacjach, jako że pomaga zapewnić szybki przebieg postępowania.

Komunikacja między Trybunałem lub Sądem a sądem odsyłającym i stronami w postępowaniu głównym

47. Sąd, który składa wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub pilnego trybu prejudycjalnego, powinien dostarczyć za pośrednictwem aplikacji e-Curia lub drogą elektroniczną (DDP-GrefeCour@curia.europa.eu) ten wniosek oraz samo postanowienie odsyłające wraz z tekstem tego postanowienia w formacie nadającym się do edytowania.

48. Aby ułatwić późniejszą komunikację między Trybunałem lub Sądem a sądem odsyłającym oraz stronami w postępowaniu głównym, sąd odsyłający powinien także wskazać swój adres poczty elektronicznej i ewentualnie numer faksu, których Trybunał lub Sąd będą mogły używać, oraz adresy poczty elektronicznej przedstawicieli stron w postępowaniu głównym.

ZAŁĄCZNIK

Główne elementy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Niniejszy załącznik przypomina w skrócie główne elementy, które powinny występować we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Po określeniu tych elementów zostają wskazane punkty niniejszych zaleceń, w których owe elementy zostały szerzej przedstawione.

Niezależnie od tego, czy został on przekazany drogą elektroniczną, czy drogą pocztową, każdy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien wskazywać:

- 1) oznaczenie sądu występującego z odesłaniem i, w stosownym wypadku, właściwej izby lub właściwego składu orzekającego (zob. w tym względzie pkt 3–7);
- 2) dokładną tożsamość stron w postępowaniu głównym i, w stosownym wypadku, osób, które je reprezentują przed sądem odsyłającym (w odniesieniu do stron w postępowaniu głównym zob. jednak pkt 21 i 22 niniejszych zaleceń, dotyczące ochrony danych osobowych);
- 3) przedmiot sporu w postępowaniu głównym oraz istotne okoliczności faktyczne (zob. pkt 15);
- 4) właściwe przepisy prawa krajowego i prawa Unii (zob. pkt 15 i 16);
- 5) powody, które skłoniły sąd odsyłający do zastanowienia się nad wykładnią lub ważnością prawa Unii (zob. pkt 8–11 i 15–18);
- 6) pytania prejudycjalne (zob. pkt 19) i, w stosownym wypadku,
- 7) ewentualną konieczność szczególnego traktowania wniosku, co jest związane na przykład ze szczególną szybkością, z jaką wniosek powinien zostać rozpatrzony przez Trybunał lub Sąd (zob. pkt 40 i nast.).

Pod względem formalnym wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinny być sporządzone w postaci maszynopisu, opatrzone datą i podpisane oraz przekazane sekretariatowi Trybunału – najlepiej drogą elektroniczną – wraz z wszystkimi dokumentami przydatnymi i istotnymi dla rozpoznania sprawy (zob. w tym względzie pkt 20–24 niniejszych zaleceń oraz w odniesieniu do wniosków wymagających szczególnie szybkiego rozpatrzenia pkt 44–48).

Kanały przekazywania dokumentów preferowane przez Trybunał i Sąd

Aby zagwarantować optymalną komunikację z sądami, które kierują do niego sprawy w trybie prejudycjalnym, Trybunał i Sąd zalecają korzystanie z następujących kanałów przekazywania dokumentów:

- 1) Złożenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (lub innych istotnych dokumentów związanych z tym wnioskiem):
  - Podpisany oryginał wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (lub innych dokumentów związanych z tym wnioskiem): przesłanie za pośrednictwem aplikacji e-Curia. Zasady dostępu do tej darmowej i zabezpieczonej aplikacji, jak również warunki korzystania z tej aplikacji są dostępne pod następującym adresem: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/pl/.
  - Nadająca się do edycji wersja wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (lub innych dokumentów związanych z wnioskiem): editable-versions@curia.europa.eu
- 2) Przesłanie orzeczenia sądu odsyłającego kończącego postępowanie w sprawie (w stosownych wypadkach w wersji zanonimizowanej, w szczególności do celów udostępnienia na stronie internetowej) zapadłego po wydaniu przez Trybunał lub Sąd orzeczenia w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.